

Πρέσβης ε. Τ. Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος

Οι γερμανικές επανορθώσεις σε διεθνείς Οργανισμούς. Συνεργασία Ελλάδας-Πολωνίας. Το Ελληνικό ζήτημα.

Η Γερμανία διαθέτει μια ικανότητα και μεθοδολογία για ν' αποφεύγει να πληρώνει πολεμικές επανορθώσεις. Από τις πολεμικές επανορθώσεις που της επιβλήθηκαν μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο πλήρωσε τελικά το 12,5% της αρχικής οφειλής. Η Συμφωνία του Λονδίνου του 1953 για το εξωτερικό χρέος της ΟΔΓ μείωσε το χρέος της κατά 62,6% το οποίο θα πληρωνόταν σε γερμανικά μάρκα.

Ας δούμε περιληπτικά τι χρωστάει η Γερμανία στην Ελλάδα:

1. Η συνδιάσκεψη των Παρισίων του 1946 αποφάσισε επανορθώσεις για την καταστροφή υποδομών ύψους 6,7 δις δολαρίων σε τιμές του 1938 ή 309 δις ευρώ (εκτίμηση του 2014). Η Γερμανία έχει καταβάλει στην Ελλάδα μόνο 20 εκατ. δολάρια.
2. Αποπληρωμή του κατοχικού δανείου βάσει διακρατικής συμφωνίας, μεταξύ 240,5 και 510 δις ευρώ.
3. Αποζημίωση για τα θύματα εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Η Διακομματική Κοινοβουλευτική Επιτροπή την υπολόγισε το 2016 σε 107 δις ευρώ, χωρίς τους τόκους. Με ένα επιτόκιο 3% και ανατοκισμό το ποσόν ανέρχεται σήμερα σε 1,14 τρις ευρώ. (Σύμφωνα με τη Συμφωνία του 1960, η Γερμανία κατέβαλε στην

Ελλάδα 115 εκατ. γερμανικά μάρκα για αποζημίωση σε ορισμένες κατηγορίες θυμάτων του ναζισμού.

Το 1969 πλήρωσε 2,5 εκατ. γερμανικά μάρκα στην Εβραϊκή Κοινότητα της Θεσσαλονίκης και 8,5 εκατ. γερμανικά μάρκα για τιμαλφή και πολύτιμα μέταλλα που κλάπηκαν από Έλληνες Εβραίους.)

4. Επαναπατρισμός των κλαπέντων πολιτιστικών θησαυρών (το 1946 η ελληνική Κυβέρνηση παρέδωσε έναν κατάλογο στις γερμανικές Αρχές με την περιγραφή 8.500 κλαπέντων αρχαιολογικών θησαυρών και 460 πινάκων. Δεν έγινε καμιά επιστροφή). Τα κλαπέντα έχουν ανεκτίμητη αξία και οι ζημιές που προκάλεσαν οι Γερμανοί υπολογίζονται στα 15,8 δις ευρώ.

Το συνολικό ποσό οφειλών ανέρχεται στο 1,16 τρις ευρώ περίπου. Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνεται το κατοχικό δάνειο που είναι μια ξεχωριστή περίπτωση.

Η συνολική στάση της Γερμανίας ως προς την καταβολή αποζημιώσεων και επανορθώσεων συνοψίζεται στην επιδίωξη μη καταβολής ή στην καταβολή των ελάχιστων ποσών στην περίπτωση που η άρνηση καταβολής είναι ανέφικτη λόγω μαζικών πιέσεων (Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος). Αρνείται τον χαρακτηρισμό των καταβλητέων ποσών ως αποζημίωση ή επανορθώσεις και τα παρουσιάζει σαν εθελοντικές εισφορές. Οι καταβολές της Γερμανίας στο προϋπολογισμό της ΕΕ ή στο ΝΑΤΟ παρουσιάζονται ως αντιστάθμισμα των πολεμικών οφειλών.

Επισημαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση του ευρωβουλευτή Αλαβάνου το 1995, αναιρεί το γερμανικό επιχείρημα απαντώντας ως εξής:

«Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις που χορηγούνται στα κράτη-μέλη στο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών προέρχονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Ο προϋπολογισμός αυτός χρηματοδοτείται από ίδιους πόρους (άρθρο 201 της Συνθήκης ΕΚ). Η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια για τις χρηματοπιστωτικές σχέσεις μεταξύ κρατών-μελών».

Προχωρεί επίσης σε μονομερή ή διμερή σχήματα, λ.χ. Γερμανό-Ελληνικό Ταμείο του Μέλλοντος και Ίδρυμα για τη Νεολαία.

Η γερμανική επιχειρηματολογία ως προς τα αιτήματα της Ελλάδας έχει ως εξής:

1. «Ένα τέτοιο αίτημα, μετά την παρέλευση πάνω από 50 ετών, θα ήταν άδικο και δεν ανταποκρίνεται στη στενή συνεργασία και την ποιότητα των σχέσεων μέσα στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ» (13.11.98 εκπρόσωπος Τύπου γερμανικού ΥΠΕΞ). Βέβαια, σχήμα οξύμωρο, οι Γερμανοί ζητούν αποζημιώσεις από την

πολωνική Κυβέρνηση για κατασχεθείσες γερμανικές περιουσίες στην Πολωνία ή προσφέρουν αποζημίωση για την γενοκτονία που διέπραξαν στην Ναμίμπια το 1904. Αναληθώς αναφέρουν ότι οι πολεμικές επανορθώσεις απέναντι στην Ελλάδα έχουν τερματιστεί με τη συμφωνία του 1960 βάσει της οποίας η Γερμανία κατέβαλε για θύματα του πολέμου 115 εκατ. γερμανικά μάρκα. Η Ελλάδα είχε ζητήσει 178 εκατ. γερμανικά μάρκα ενώ δεν έχει ποτέ παραιτηθεί του δικαιώματός της για επανορθώσεις.

2. Άλλο επιχείρημα είναι ότι η Ελλάδα δέχτηκε το 1953 την αναβολή καταβολής των γερμανικών οφειλών ως οριστική ρύθμιση η οποία επήλθε με τη Συνθήκη 2+4 και η οποία έγινε δεκτή με ικανοποίηση στη Χάρτα των Παρισίων από τα κράτη-μέλη του ΟΑΣΕ. Η αλήθεια είναι ότι η Ελλάδα απλά έλαβε υπό σημείωση τη σχετική δήλωση του ΟΑΣΕ. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι οι Γερμανοί πέτυχαν για τη Συνθήκη 2+4 να μην έχει τον τίτλο Συνθήκης Ειρήνης ώστε μ' αυτόν τον τρόπο να μπορούν να ισχυρίζονται ότι δεν υποχρεούνται να καταβάλουν τις οφειλές.

Ο ίδιος ο Genscher, αναφορικά με τη σχετική συνομιλία που είχε με τον Snowcroft στις 20.11.89, αναφέρει: «Ο Snowcroft ρώτησε κατά πόσον εννοούσα Συνθήκη Ειρήνης ή μια Διάσκεψη των Τεσσάρων Δυνάμεων.

Απέκρουσα την ιδέα μιας Συνθήκης Ειρήνης λέγοντας ότι αυτός ο χαρακτηρισμός έχει από καιρό ξεπεραστεί από τις εξελίξεις καθώς είμαστε εταίροι και φίλοι με τρεις από τις τέσσερις Δυνάμεις καθώς και με την πλειοψηφία των περισσότερων κρατών που έλαβαν μέρος στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο».

3. Επίσης, κατά τα τελευταία χρόνια οι Γερμανοί έχουν προσθέσει το επιχείρημα ότι οι ελληνικές Κυβερνήσεις δεν ήγειραν έναντι της ΟΔΓ καμιά αξίωση περί επανορθώσεων (δήλωση του Γερμανού υφυπουργού Οικονομικών, 6 Ιουλίου 2017), γεγονός το οποίο δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα καθώς το θέμα είχε τεθεί από τον Έλληνα Πρωθυπουργό και τον ΥΠΕΞ το 2015.

Από όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως προκύπτει ότι η Γερμανία δεν έχει καμιά διάθεση ή πρόθεση να καταβάλει τις αποζημιώσεις που οφείλει στην Ελλάδα και γι' αυτό η Ελλάδα θα πρέπει ν' ακολουθήσει μια διαφορετική πολιτική από αυτήν που ακολούθησε τα τελευταία 70 χρόνια, ανεξάρτητα αν αυτή η νέα πολιτική οδηγήσει σε προσωρινή χειροτέρευση των σχέσεων Ελλάδας-Γερμανίας.

Η Ελλάδα έχει δύο τρόπους να προχωρήσει, με τον πρώτο να είναι η διεθνοποίηση του θέματος και τον δεύτερο η υλοποίηση από τον υπουργό Δικαιοσύνης της απόφασης 11/2000 του Αρείου Πάγου που προβλέπει μεταξύ άλλων κατάσχεση ακινήτων του γερμανικού Δημοσίου στην Ελλάδα.

A. Διεθνοποίηση του θέματος:

Στόχος θα πρέπει να είναι πρώτα απ' όλα να αναγνωρίσει η Γερμανία ότι το θέμα των αποζημιώσεων παραμένει ανοιχτό κι ότι δέχεται να το συζητήσει. Εδώ απαιτείται η συνεργασία της Ελλάδας με την Πολωνία.

Η Βαρσοβία, από τα τέλη του 2022, ανέλαβε μια πρωτοβουλία διεθνοποίησης του θέματος στέλνοντας επιστολές στον Γενικό Γραμματέα του **ΟΗΕ**, στον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης, στον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, στον Ύπατο Αρμοστή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στην UNESCO.

Επίσης επιστολή στάλθηκε στην Γενική Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ανάλογες επιστολές θα πρέπει ν' αποσταλούν κι από την Ελλάδα με την κατάλληλη δημοσιότητα και προβολή στο εσωτερικό, αλλά και διεθνώς. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων στα όργανα αυτά είναι χρονοβόρες και συνήθως χωρίς πρακτικές συνέπειες. Αλλά, αποτελούν έναν μοχλό πίεσης προς την Γερμανία.

Η ΕΕ και τα όργανά της μπορεί να χρησιμοποιηθούν επίσης. Η Ελλάδα και η Πολωνία μπορούν και πρέπει να θέσουν το θέμα σε ανώτατο επίπεδο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενώ οι ΥΠΕΞ των δύο κρατών πρέπει να το θέσουν στα Συμβούλια των ΥΠΕΞ της ΕΕ, ακόμα και με κατ' ιδίαν διαβουλεύσεις με την ΥΠΕΞ της Γερμανίας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί ένα άλλο φόρουμ όπου μπορεί να προβληθεί το θέμα. Είχε ήδη γίνει μια προσπάθεια στο παρελθόν χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ωστόσο, αν υπάρξει μια σχετική πρωτοβουλία των Ελλήνων και Πολωνών ευρωβουλευτών, θα είναι δυνατή η υιοθέτηση από την Ολομέλεια ενός ψηφίσματος για το θέμα.

Οι εν λόγω δράσεις της Ελλάδας και της Πολωνίας θα αυξήσουν ακόμα περισσότερο τις πιέσεις στο Βερολίνο.

Στα πλαίσια της ΕΕ και σύμφωνα με τους κανονισμούς της Eurostat, η ελληνική Κυβέρνηση μπορεί να εγγράψει το αντίστοιχο γερμανικό χρέος προς την Ελλάδα στις ανείσπρακτες οφειλές προς το ελληνικό Δημόσιο και κατ' επέκταση στον κρατικό προϋπολογισμό αφού πρόκειται για άμεσα απαιτητό χρέος.

Με τον τρόπο αυτό ο ελληνικός προϋπολογισμός μεταβάλλεται αυτομάτως σε πλεονασματικό. Ταυτόχρονα, η Γερμανία θα υποχρεωθεί να εγγράψει το δημόσιο χρέος προς την Ελλάδα στον κρατικό της προϋπολογισμό. Ανάλογα

μπορεί να πράξει και η Πολωνία. Η Ελλάδα μπορεί επίσης να σταματήσει τις αναλογούσες πληρωμές της προς τη Γερμανία, στα πλαίσια των Μνημονιακών της υποχρεώσεων, μέχρις ότου το Βερολίνο δεχτεί ν' ανοίξει συζήτηση για το θέμα των επανορθώσεων.

Μια τελευταία δυνατότητα στο διεθνές επίπεδο είναι η μονομερής προσφυγή της Ελλάδας και της Πολωνίας στο Δικαστήριο Συμβιβασμού και Διαιτησίας του **ΟΑΣΕ** που εδρεύει στη Γενεύη, σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 26 της Σύμβασης περί Συμβιβασμού και Διαιτησίας του ΟΑΣΕ.

Επισημαίνεται ότι αν το Βερολίνο αποδεχτεί ν' ανοίξει διαπραγματεύσεις με την Ελλάδα και την Πολωνία για τις επανορθώσεις, οι συζητήσεις αυτές θα γίνουν **χωριστά** μιας και τα αιτήματα της Ελλάδας διαφέρουν απ' αυτά της Πολωνίας.

B. Η Απόφαση 11/2000 του Αρείου Πάγου:

Στο διμερές επίπεδο η Ελλάδα έχει στα χέρια της την **απόφαση 11/2000** του Αρείου Πάγου αναφορικά με αγωγές θυμάτων και συγγενικών προσώπων που προσέφυγαν στα ελληνικά δικαστήρια κατά του γερμανικού κράτους.

Με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε η αναίρεση που είχε ασκήσει η Γερμανία κατά της απόφασης 137/1197 του Πρωτοδικείου Λιβαδειάς και η οποία είχε επιδικάσει 9,5 δις δραχμές (57 εκατ. γερμανικά μάρκα) καθιστώντας την έτσι τελεσίδικη. Για την εκτέλεση της απόφασης 11/2000 που προβλέπει και κατάσχεση γερμανικών περιουσιακών στοιχείων απαιτείται η άδεια του υπουργού Δικαιοσύνης.

Η Γερμανία οφείλει να ρυθμίσει τα χρέη της για τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διέπραξε κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Διαφορετικά δεν θα διαθέτει το ηθικό κύρος να εγείρει ανάλογα θέματα κατά κρατών που ενδεχομένως διαπράττουν τέτοια εγκλήματα. Αν είχε ρυθμίσει τα χρέη αυτά θα είχε δοθεί ένα μήνυμα στη διεθνή κοινότητα ότι οι πολεμικές επανορθώσεις πρέπει να πληρώνονται και ίσως τότε να είχαν σημειώσει μείωση τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας σε άλλα μέρη του πλανήτη. Η πληρωμή των αποζημιώσεων θα μπορούσε εν ολίγοις να καταστεί μέσον διαφύλαξης της ειρήνης καθώς οι μελλοντικές γενιές θα συνειδητοποιήσουν ότι όποιος παραβιάζει το δίκαιο καλείται να επανορθώνει και ν' αποζημιώνει για τα δεινά που προκαλεί. Αυτή είναι και η σκέψη του Ομήρου στην Ιλιάδα πριν από σχεδόν τρεις χιλιάδες χρόνια (ραψωδία Γ, στίχοι 455-461).

Η νέα ελληνική Κυβέρνηση οφείλει να δράσει με αποφασιστικότητα και στην ανάγκη να χρησιμοποιήσει πιεστικά μέτρα ώστε ν' αποδοθούν στη χώρας μας στο σύνολό τους όσα μας οφείλει το Βερολίνο. 77 χρόνια

καθυστέρησης είναι αρκετά. Κι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να ησυχάσουν οι ψυχές των νεκρών μας.

Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος

Πρέσβης επί τιμή

13.06.2023